

ANTHROPOSOFICKÉ VŮDČÍ MYŠLENKY

OD PŘÍRODY K PODPŘÍRODĚ

Rudolf Steiner

Mluví se o tom, že po překonání filosofického období nadešlo uprostřed devatenáctého století *období přírodovědecké* a mluví se také v tom smyslu, že toto přírodovědecké období dodnes ještě trvá, přičemž zároveň mnozí zdůrazňují, že dospěli k tomu, že se opět vracejí k jistým filosofickým záměrům.

To všechno odpovídá cestám poznání, po nichž se ubírá novější doba, ne však *cestám života*. Se svými představami člověk žije stále ještě v přírodě, i když do chápání přírody vnáší mechanické myšlení. Se svým volným životem žije ale tak dalece v mechanice technického dění, že to dalo přírodovědeckému období už odedávna docela nový odstín.

Chceme-li porozumět lidskému životu, musíme jej nejprve zkoumat ze dvou stran. Z předchozích pozemských životů si člověk přináší schopnost představovat si kosmický živel z okruhu Země a kosmický živel působící v oblasti Země. Svými smysly vnímá kosmickou působnost na Zemi, a když myslí, zachycuje svou myšlenkovou organizací kosmickou působnost pronikající na Zem z jejího okruhu.

Tak žije svým fyzickým tělem ve vnímání, svým éterným tělem v myšlení.

To, co se děje v jeho astrálním těle a v jeho já, to se odehrává ve skrytých oblastech duše. Působí to například v osudu. Ale je třeba to nevyhledávat hned ve složitých osudových souvislostech, nýbrž v elementárních, prostých dějích života.

Člověk se spojuje s jistými silami Země tím, že orientuje svůj organizmus do těchto sil. Učí se stát zpříma a zpříma chodit, učí se svými pažemi a rukama se stavět do rovnováhy pozemských sil. To jsou ovšem síly nepůsobící z kosmu, nýbrž *síly pouze zemské*.

Ve skutečnosti není nic z toho, co člověk prožívá, pouhou abstrakcí. Jenom neprohlédá, odkud se bere jeho zážitek, a tak se z idejí o skutečnostech tvoří abstrakce. Mluví o mechanické zákonitosti. Domnívá se, že ji vyabstrahoval ze souvislostí v přírodě. Tak tomu ale není, nýbrž všechno, co v duši prožívá z ryze mechanických zákonů, to vnitřně zakouší pomocí svého orientačního vztahu k pozemskému světu (tím, jak stojí, jak chodí atd.).

Tím ale vychází najevo, že mechanické vztahy jsou něco ryze pozemského. Neboť přírodní zákonitost v barvách, tónech a tak dále je něco, co sice působí na Zemi, ale pochází z kosmu. Teprve v oblasti Země je i do přírodní zákonitosti zasazen prvek mechanický, jako je s ním člověk konfrontován ve svém vlastním prožívání teprve v oblasti Země.

Naprostá většina toho, co je dnes v kultuře působeno technikou a do čeho je člověk v životě nejvyšší měrou zapředen, *to není příroda*, nýbrž *podpříroda*. Je to svět, který se emancipuje od přírody směrem dolů.

Všimněme si, jak se orientálec, když usiluje o ducha, hledí vymanit z rovnovážných stavů pocházejících pouze ze Země. Při meditaci zaujme pozici, která ho uvede do rovnováhy výhradně kosmické. Země pak už nepůsobí na orientaci jeho organizace. (To nemá být zmíněno jako podnět k napodobení, nýbrž jenom pro

ozřejmění toho, co zde bylo vyloženo. Kdo zná moje spisy, ví, jak se v tomto směru liší východní a západní duchovní život.)

Pro vývoj své duše uvědomující potřeboval člověk vztah k něčemu jen a jen pozemskému. Tak se také v poslední době projevila tendence uskutečňovat všude, i ve vlastním jednání to, s čím se člověk musí sžívat. Když se sžívá s působností jen a jen pozemskou, setkává se nutně se sférou vlivů ahrimanských. Musí svou vlastní bytost uvést do správného poměru k těmto ahrimanským vlivům.

Ale v dosavadním průběhu technického věku mu ještě chybí možnost nalézt i vůči ahrimanské kultuře správný poměr. Člověk musí najít sílu, najít vnitřní schopnost takového poznání, aby ho Ahriman v technické kultuře nepřemohl. Musí pochopit podpřírodu v její podstatě. Dosáhne toho, jenom když vystoupí v duchovním poznání přinejmenším stejně vysoko k mimozemské nadpřírodně, jako sestoupil v technice do podpřírody. Naše doba potřebuje poznání pronikající *nad* přírodu, protože se musí vnitřně vypořádat s nebezpečně působícím životním obsahem, pokleslým pod přírodu. Zde přirozeně nemá snad být řeč o tom, že by se vývoj měl zase vrátit k někdejšímu kulturnímu stavům, nýbrž jen o tom, že by člověk měl najít cestu, jak uvést nové kulturní poměry do správného vztahu k sobě a ke kosmu.

Dnes ještě sotvakdo cítí, jaké se pro člověka vytvářejí ve světě významné duchovní úkoly. Je třeba elektřinu, která byla po svém objevení velebena jako jakási duše přírodních skutečností, poznat v *její* síle vedoucí od přírody k podpřírodě. Jenom se člověk nesmí účastnit tohoto skluzu.

V době, kdy ještě neexistovala technika nezávislá na skutečné přírodě, nacházel člověk ducha při pohledu na přírodu. Technika, která se vymanila ze závislosti na přírodě, způsobila, že člověk ulpěl pohledem na mechanicky-hmotné stránce přírody jakožto toho, co může vědecky uchopit. Z ní vymizela všechna božská duchovost, souvisící s prapůvodem vývoje lidstva. Je to sféra, kterou ovládá působnost ryze ahrimanská.

Vědou o duchu se vytváří jiná, odlišná sféra, v níž se vůbec nevyskytuje nic ahrimanského. A právě poznávajícím přijetím toho duchovna, k němuž ahrimanské mocnosti nemají přístup, získává člověk sílu, aby se mohl *ve světě* střetát s Ahrimánem.

V Goetheanu, v březnu 1925.

Další vůdčí myšlenky pro Anthroposofickou společnost, rozesílané z Goetheana (S odkazem na výše uvedenou rozpravu: Od přírody k podpřírodě)

1. V přírodovědeckém věku, začínajícím přibližně uprostřed devátého století, sklouzává kulturní činnost lidí postupně nejenom do nejspodnějších oblastí přírody, ale *pod* samu přírodu. Technika se stává něčím podpřírodním.
2. To vyžaduje, aby člověk našel duchové poznání, při němž by mohl prožít, že se pozvedá právě tak vysoko do oblasti nadpřírodní, jak hluboko poklesá svou podpřírodní technickou činností pod úroveň přírody. Tím si vytvoří v nitru sílu, aby zcela neklesl a neutonul.
3. Dřívější přístup k přírodě choval v sobě ještě ducha, s nímž je spjat původ vývoje lidstva; tento duch z přístupu k přírodě postupně vymizel a duch ryze ahrimanský do něho vtrhl a přelil se odtud do technické kultury.